№ 218 Դեկտեմբերի 13 (25) **1879** Դեկտեմբերի 13 (25) № 218

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի կամ տարեկան 6 բուբլի
Առանձին համարները 5 կոպեկով

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ազգ տօներից)

Խմբագրութիւնի գործակալ է ազգ. Լեհատով.

Գիրքերի, Բեռնագիր „Մշակ"

Գործակալներին համար փակցում են
խրատական թերթի 2 կոպեկի.

„ՄՇԱԿ"
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
1880 թուին

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԱՄԵՆ օր, բացի սուտ և ստերի հնամենեալ օրերից։

Լրագրի գիները և պրոգրամմեան նոյն են մնում։ Մենք ստանում ենք ԱՍԵՓԱԿԱՆ ՀԱՅԻՆԴԻՈՒՆԵՐԻ «ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 բուբլի է, կէս տարեկան 6 բուբլի։ Գրվել կարելի է ՄԻԱՅՆ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԻ մէջ։

ԱՅԻՆՔՍԻՆ ՀԱՅԻՆԴԻՈՒՆԵՐԸ, ծախսում են 5 կոպեկով հատը։ Օտար քաղաքներից պէտք է դիմել հեռագրով ՊՈՓԼԻՆՆ Редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հասարակութեան անտարբերութիւնը։—Նկարագիր տեսակներ։ Լրագրի խոսքը նոյնքան լուրջ։—Ազգ տարբերութիւն։—Ազգ տարբերութիւն։ Դասակարգային թերութիւն։—Մշակի հեռագիրները։—Ցարական հրամանագիրներ։—Ամանորեայ տարեգիրք։—Ամանորեայ նվերներ։—Ամանորեայ գրքեր։ Մարդասիրական տարեգիրք։

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսրեղով մեր հասարակութեան անտարբերութեան վրա դէպի լրագրագրութիւնը և գրականութիւնը, գաղափարի չէ որ մեր լրագրութիւնն ու գրականութիւնը անկայուն են, թեզ բան էլ ջանք անենն, հասնել ծագված գրութեանը։

Մէկը կամենում է լրագիր հրատարակել։ Լա՛ ձեռք է տալիս լրագրի հրատարակութեանը հաւաքված բաժանորդագրութեան միջոցով։ Բաժանորդների թիւը անընդհատ է թիւում, արդիւնքը չէ ծանկում։ Ծախսը... Վերջապէս լրագիրը տարրերի ընթացքում անուն է ստանում, բայց բաժանորդների թիւը այնու ամենայնիւ չէ աւելանում, այլ ամենքը աշխատում են էրթ կարգով, խնայում են տարեկան 10 բուբլի փոգ, իսկ հարիւրներով գուցէ ծախսում են իրանց քէֆ ի, շապկութեան համար...

Նոյն գրութեան մէջն է և մեր գրականութիւնը։

Մենք չենք խոսում միմիայն հայոց գրքերի մասին, բայց առհասարակ ամեն գրքերի մասին, որոնք հրատարակվում են Կովկասում, թեզ լեզուով էլ գրած լինեն նրանք։

Մեզ մնա գիրք հրատարակելը կատարեալ հերոսութիւն է...։ Այդ տեսակ գործի համար հարկաւոր է մեծ անձնուիրութիւն։

Մի մարդ կամենում է մի գիրք հրատարակի։ Լա՛ գրում է, թեզ ուղեղ է առնում, տպագրանի վրա ծախսեր է անում,—և բոլորովին չը գիտէ, արդեօք կը ծախսի գիրքը թէ ոչ։ Լրեմ հեղինակը կարող էր հաշուել ընթերցողների կամ առնողների մի յայտնի քանակութեան վրա, նա ուրի մեծ վստահութեամբ ձեռք կը տար իր հեղինակութեան հրատարակութեանը։

Հեղինակին ուրիշ ելք չէ մընում, եթէ ոչ նախ բան ձեռք տայ իր գրքի հրատարակութեանը, հաւաքել բաժանորդագրութիւն, որ գոնէ տեսնի թեզ-քան միջոցներ ունի և կարող է արդեօք իր գրքի տպագրութիւնը սկսել։

Կամ մեր հեղինակները, եթէ չեն կամենում թիսկ անել գումար ծախսել գիրք հրատարակելու վրա, ստիպված են իրանց գրվածները մաս մաս հրատարակել տեղական լրագիրներում կամ ամանորեայներում, բաւականանալով հաւանաւ վարձով, կամ միւնև անգամ ուրիշ վարձ չը վերցնելով։

Շատում և մեր տարածաշրջանը աշխատակից ստ. Լիսիցին գիտաւորութիւն ունի հրատարակել իր նոր բանները «Պայծեր» վերնագրով։ Այդ գիրքը հրատարակելու համար պարտէաս նոյնպէս ստիպված է դիմել բաժանորդագրութեան։

Կռնամ յոյս ունենք որ հայոց հա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՐՏՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԵՐԸ

«Մանչը իր կատարելիքու. ոչիչ սխալ մի քանի անգամ պրկ է մեռնելիցի տարբ. տեղաբնակներ մարդն է մի և նոյն մի բանը բարտարել է մեռնելիցի քանչուց յատուկցած ինտերը։

Մենք մի ինք բերում մի սուս յարգանքներիցի նեղանց տարեկաց նահանգներց վերնամ տարան պարտ Ա. Տոպիկերի յուցանք գիտ. լեզուն վերնագրով. ուժգուրգիական թերանութիւնները մեր պատճառ են ի գաղտնով առաջարկական մի գրեցիների գրեցարդիներ։ Ուրեմնի համար, ինչպես պատճառ ի ինչ գրեցիներ գրած գրեց մարդիս։ Անգամի չէ՝ նոյնը ոչ գոյներ, որոնց վրա հնան էր պատարագիս։ Պարտիները գիտում էին և պրում կիսով չուտ գիտան գրեցիներ։ Վերջին (սատանիրգեան) պատերազմի ժամանակ, նոյնպես գրած էին գրեցում մի քանի բարդատանիր նահանգներ մեջ։ Այդպիսի գեղեցիներում ի նեղանի տանիր գրեցիներ մեջ։ Ամենքի գեղեցիներ ի նեղանի տանիր գեղեցիներ։ Գեղեցիներ ոչ գեղեցիներ։ Իսկ գեղեցիներ ոչ գեղեցիներ։ Գեղեցիներ ոչ գեղեցիներ։ Գեղեցիներ ոչ գեղեցիներ։

տարակարծիքներ հասանելիություն կը վերարերվի դէպի մեր տարազատաց հեղինակի նոր բանները։

Լռհասարակ եթէ մեր հասարակարծիքներ այդքան անտարբերարծիանալ չը վերաբերվէր դէպի գրականութիւնը, առնէր նոր լոյս տեսած գրքերը, եթէ գրքերի կարգաց մշակարիս կենսական պահանջի ընկեր մեր հասարակարծիան հանդար.—որպան օգտաւէտ և պիտանի գրքեր կը հասարակակիցին մեզ մեռ....

Լռ մենք չենք խոսում միմիայն հայոց ընդհանուր գրված գրքերի մասին, բայց և առանձին ընդհանուր տպագր. Կոմիտասի և Նշդրկովկասեան վերաբերեալ հեղինակարծիությունների մասին։ Դրանցում հրատարակվեց առանձին ընդհանուր գ. Մ. Ասատրեանցի մի շատ հետաքրքիր հետազոտութիւն Լրեանի նահանգի տեսակական գրութիւն։

Լրեթէ այդ տեսակ օգտաւէտ գրքերի առեղծներ լինէին մեզ մեռ,—այդ տեսակ գրքեր տէրի շատ կը տարվէին մեր երկրում։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

Մասարքված լինելով Նիսիբ Տաճարատանի Հայոց Ներքին գրութեան և Նրանց մեռաւոր անձնական տիպը կամ դրա նման տարբերության վերաբերությունից, որ լցված է լինում դրանման փառ մարմնիներով. փարձեր էին անում նրանց անասունների վրա, որոնց երկրոր միջոց պահում էին խոշորության տարաբերությունների համար կամ տարաբնակների մէջ, և այդ անասունները վերաբերում էին Ուրմիայի հասարակաց փարքի մասին, որ դրանման վրա ներքինը քառասնիրում էր մեզ, որ դրանման վրա ներքինը քառասնիրում էր մեզ մեռ։

Լրա բեղեռաց լինելիությունից, անցնենք այժմ մեր գլուխ. Նրանցն՝ մեռելների հոգատարությունը։ Հան և այդ թաղման մասնակիցներին. Ինչ է լինում մարդու մարմնի գեռնում թաղելու։

Ինչ է լինում դեռևս, երբ չորսուսաց գեռնը, գեռնի ոգը և ջուրը. վերջապէս թեպետ և լինում գեղեցիանասների և նոցա չորսուսաց ոգը. Մարդկանի մարմնը հեղեղվում է դրանման մարմնիների մի նշանաւոր հատուածոս, որ դրանումնում է իր ՀԷ մասնաւորապէս երբ քառասուց ջուր և իր թեղանասիանում ա ձեր կարգից ունի նոցանի է լուսին մարդիաց քան թէ փանալ. Դրանից հետևում է, որ փառիանան հասարկիաս. Համար գեղեցիանասների գեռնը բան ֆոսֆորոսի ծանանելին դրանց է լինի, որպէս զի ոգը ունենայ սարքարարությունն և բարաբերման շը լինի դրանման ՀԷռաբերիանից, վերջապէս որպէս զի նա դրանանալ թեռաբերի ոգեր, որ անկարելի չը վերաբերի հասարակաց. Համար. Դրանից հոգը, հարկաւոր է որ մարմնիների թաղան անոգը դրանանալի լիներ ասի մասնաբաղինից, որ բանիանան գեռնի ներքինանան հասարակաց նաև սառում է վերաբերն։ Բայց այդ հարկաւոր է որ գեռնը ջուր չը ՀԷ, որպէս զի ջուրը մնասուն չը մնայ հասում։

Ալ բոլոր դարձանների բանանանությունն ֆոքաց է սոց, սառեցանանան ծանանալ բանան գեռնը ոգ սառանան ոչ բարեբարար։ Կարդիք չը կոչ որ լաս գեռնը և սանանանալ գաղանանանի կարգ էն բնաբերեց իրանց գեղեցիանասների համար բարարարաց սանելու, բայց սոնեն մի գեղեցիանասան լաս պարանանելը հերիանան չեն կարգ կամ հերիանան մանանանից հոգը գեռներ կամանում է վերաբերվում, որի սարա հարարարությունը տարեցվում է և այդ մեր մարդանանան